

Undervisningen i kartografi vid Uppsala universitet.

Av professorn, fl. dr. AXEL HAMBERG.

Geografien är ett så omfattande ämne, att en vetenskaplig examensundervisning omfattande alla dess delar skulle kräva flere år, men då 1907 års examensstadga föreskriver en snäv begränsning av studietiden för de lägre examina, måste ett fullständigt genomgående av hela ämnet på föreläsningar anses uteslutet. Redan vid tillträdet till ämbetet år 1907 hade jag klart för mig, att så länge endast en professur i geografi finnes vid universitetet, undervisningen måste — såvida den ej skulle bli helt elementär — begränsas dels till sådana delar, som för de studerande voro särskilt svåra att lära sig på egen hand, dels till provbitar av den geografiska vetenskapen, utvalda med hänsyn till att giva lärjungarna en inblick i geografimens mångskiftande avdelningar.

Till den första kategorien av uppgiften räknade jag sådana kunskaper, som knappt kunna inhämtas genom bokliga studier, utan lämpligen böra inläras genom praktiska övningar och äro av särskild vikt för självständiga geografiska arbeten. Hit höra bestämningar av temperatur i luft, jord och vatten, av luftens fuktighet och tryck, djup i sjöar, strömhastigheten i älvar m. m. De viktigaste av de geografisk-praktiska arbetena äro dock de kartografiska, som ha betydelse för en mängd geografiska, botaniska, arkeologiska m. fl. undersökningar.

De geografisk-praktiska övningarna pågå en förmiddag i veckan under månaderna september, oktober, april samt början av maj. Av dessa övningsdagar ha i allmänhet sex under höstterminen ägnats åt kartografiska arbeten i det fria, bland vilka följande fem övningsuppgifter pläga årligen återkomma:

- 1) måtbordsmätning med stegning och diopter,
- 2) nivellering med tubinstrument och stång,
- 3) måtbordsmätning med distanstub,
- 4) triangelmätning med teodolit,
- 5) basmätning med Jäderins metod.

Höjdmätningar med barometer och Elfvings spegel ha utförts jämsides med de större uppgifterna.

Dessutom ha en hel del andra övningar, som stå i samband med kartografien hållits, om de av särskild anledning befunnits önskvärda. Hit höra kurvläggning, koordinatmätning, nivellering med lutande tub, fotogrammetri, astronomiska Orts- och azimutbestämningar m. m.

Under september och oktober ansluta sig för övrigt även föreläsningarna, två timmar i veckan, till de praktiska övningarna. De avhandla »teoretisk framställning av geografiska mätningsoperationers utförande».

De geografisk-praktiska övningarna under vårterminen ägnas mest åt arbeten på ritsalen och omfatta längd- och ytmätning på kartor, förstoring och förminskning, kurvläggning efter lodningar, konstruktion av geografiska projektioner, kartritning, lavering, textning m. m. Några vårterminer ha under april och maj två föreläsningar i veckan ägnats åt kartografiens historia och kartprojektioner.